مجـلـه‌ی توسـعه‌ی آمـوزش در علـوم پزشـکی
دوره‌ی ۲، شماره ۲، بهار و تابستان ۸۸، صفحات ۳۱ تا ۳۸

بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان درباره‌ی فرم جاری ارزشیابی اساتید

حسین معصومی‌جهندیزی[۱]، دکتررحیم سروری‌زنجانی[۲]، دکترنورالدین موسوی‌نسب[۳]، غلامرضا بیگدلی[۴]
نویسنده مسئول: زنجان دانشگاه علوم پزشکی زنجان، دانشکده‌ی بهداشت hmjfha@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: *ارزشیابی برای اصلاح امور و بدون نقص انجام دادن کارها ضروری است. ارزشیابی اساتید یک امر بسیار مهم و ضروری است. این مطالعه با هدف تعیین نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان درباره‌ی فرم جاری ارزشیابی اساتید انجام شد.*

روش بررسی: *در یک مطالعه‌ی مقطعی، ۷۴۲ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی زنجان که به‌طور تصادفی نمونه‌گیری شده بودند، در سال ۱۳۸۸ مورد بررسی قرار گرفتند. حجم نمونه در هر دانشکده، تعداد ۲۵۰ نفر در نظر گرفته شد. فرم ارزیابی جاری اساتید تکثیر و در اختیار دانشجویان قرار گرفت و پس از تکمیل و جمع‌آوری، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.*

یافته‌ها: *براساس نتایج به‌دست آمده، اکثریت دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه، با ارزیابی جاری موافق بودند (۸۵/۶ درصد). میانگین و انحراف معیار کلی نظرات دانشجویان برابر با ۶۷± ۴۰/۰۲ بود که در محدوده‌ی کاملا موافق و موافق قرار داشت.*

نتیجه‌گیری: *با توجه به این مطالعه، می‌توان نتیجه گرفت که دید دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان نسبت به فرم ارزشیابی اساتید مثبت است و از طرف دانشجویان این دانشگاه مورد قبول است.*

واژگان کلیدی: ارزشیابی، دانشجو، استاد

مقدمه

به‌وسیله‌ی ارزیابی می‌توان امور را اصلاح کرد، موانع و اختلافات را برطرف کرد و راه رسیدن به هدف را آشکار نمود و در نتیجه کارها را بهتر از قبل و بدون نقص انجام داد. در رابطه با ارزیابی اساتید که یک امر بسیار مهم و ضروری است، کارهای اندکی مانند، نظرات اساتید دانشگاه علوم پزشکی زاهدان نسبت به ارزیابی اعضای هیئت علمی، روند نتایج ارزیابی اساتید دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در یک دوره‌ی ده ساله و بررسی مقایسه‌ای نتایج خود ارزیابی اعضای هیت علمی دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی

۱- کارشناس ارشد آموزش بهداشت، مربی دانشگاه علوم پزشکی زنجان
۲- دکترای تخصصی میکرب شناسی، دانشیار دانشگاه بقیه ا... و دانشگاه علوم پزشکی زنجان
۳- دکترای تخصصی آمار حیاتی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان
۴- دانشجوی کارشناسی بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]

مازندران با ارزیابی دانشجویان از آن، انجام شده است. اگر چه مطالعات انجام شده کافی به‌نظر نمی‌رسد ولی می‌تواند شروع خوبی در این زمینه باشد تا دیگران هم در دانشگاه‌های دیگر آن‌را انجام داده، تکمیل‌تر کنند. ارزشیابی معمولا از زمانی که بشر رفتار هدف‌مند انجام داد و به دنبال هدف خاصی بود وجود داشته است. ولی سرآغاز ارزیابی‌های آموزشی را می‌توان از زمان سقراط دانست در آن زمان شاگردان به صورت رسمی ولی نامنظم معلمان خود را ارزیابی می‌کردند. در اوایل قرن بیستم، اولین فرم‌های ارزیابی استاد توسط دانشجو در دانشگاه واشنگتن مورد استفاده قرار گرفت (۱). امروزه ارزیابی از فعالیت‌های آموزشی استادان با بیش از هزاران نوع پرسش‌نامه‌ی ارزشیابی مختلف انجام می‌گیرد (۲). در دانشگاه‌های ایران هم ارزیابی استادان رایج شده است. در اکثر دانشگاه‌های معتبر جهان ارزیابی دانشجویان از آموزش اساتید با اهمیت‌ترین منبع برای ارزیابی است (۳). با این وجود این ارزیابی‌ها همیشه به‌راحتی مورد قبول واقع نشده‌اند. بعضی از استادان و مدیران و دانشجویان ادعا کرده‌اند که ارزیابی‌های دانشجویان معتبر و روابوده، بعضی ادعا کرده‌اند که این ارزیابی‌ها فاقد اعتبار بوده، بنابراین بیهوده‌اند (۴).

بعضی از محققان ارزشیابی از طریق دانشجویان را به‌عنوان بهترین نوع ارزیابی شناخته‌اند، زیرا عقیده دارند دانشجویان تنها افرادی هستند که مستقیما توسط استادان آموزش داده می‌شوند، بنابراین برای ارزیابی از فعالیت‌های آموزشی آنان در بهترین شرایط قرار دارند (۵). در مقابل، گروهی دیگر اعتقاد دارند که دانشجویان از بلوغ ورشد کافی برای قضاوت در امور آموزش برخوردار نبوده، با مفهوم تدریس و یادگیری آشنا نمی‌باشند و به سادگی با یک نمایش جذاب یا نمره خوب اغفال می‌شوند (۶). به‌طور کلی مروری بر یافته‌های تحقیقاتی نشان می‌دهد که علی‌رغم این اختلاف نظرها مدیران و مسوولان اکثر موسسه‌های آموزش عالی در سطح جهان، ارزیابی دانشجویان را به عنوان منبع موثق و قابل قبول پذیرفته‌اند و برای اخذ تصمیمات مختلف ازجمله درباره‌ی اثر بخش بودن آموزش، ارتقاء کیفیت تدریس اساتید و استخدام ایشان به‌طور روز افزون از ارزیابی دانشجویان استفاده می‌کنند (۸و۷). عده‌ای عقیده دارند که ارزیابی اساتید به‌وسیله‌ی دانشجویان می‌تواند مبنای علمی داشته باشد، به‌طوری که در مطالعه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی ایران با مقایسه‌ی نتایج ارزشیابی اعضای هیئت علمی در طی چندین سال اختلاف قابل ملاحظه‌ای در میانگین نمره‌ی ارزیابی اساتید مشاهده نشد (۹). و این مساله نشان می‌دهد که این نظرات از موقعیت واقعی و پایدار برخوردار هستند.

روش بررسی

این مطالعه یک مطالعه‌ی مقطعی است که در سال ۱۳۸۸ بر روی تعداد ۷۴۲ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان انجام شد. ابتدا جامعه‌ی نمونه به صورت تصادفی انتخاب شدند و سپس به تعداد آنان پرسش‌نامه که همان فرم ارزیابی جاری اساتید بود، تکثیر و در اختیار آنان قرار گرفت. پرسش‌نامه‌ها از نظر پایایی مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای ارزیابی پایایی ابتدا پرسش‌نامه بین ۲۰ نظر توزیع گردید و مقدار آلفای کرونباخ ۹۰ درصد محاسبه گردید. سپس پرسش‌نامه‌های تکمیل شده توسط دانشجویان جمع‌آوری، کدبندی و مورد تجزیه وتحلیل قرار گرفت. محتوای سوالات پرسش‌نامه شامل توانایی‌های تدریس و تفهیم، مطالب علمی و اخلاق کلاس‌داری و قدرت بیان می‌شد (جداول شماره ۵ و۳، ۱). در رابطه با هر گزینه، ۵ نظر تحت عنوان کاملاً موافقم، موافقم، بی‌نظرم، مخالفم و کاملا مخالفم، ارایه شده بود که دانشجویان باید یکی از آنها را انتخاب می‌کردند. این ۵ نظر به ۳ نظر ادغام (موافقم، بی‌نظرم و مخالفم) و در مقاله آمده است. جامعه‌ی پژوهش تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان شامل رشته‌های بهداشت خانواده، مبارزه با بیماری‌ها بهداشت محیط، بهداشت حرفه‌ای، علوم

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]

آزمایشگاهی، رادیولوژی، پزشکی، پرستاری، مامایی، هوشبری، اتاق عمل، و فوریت‌های پزشکی در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۸۸- ۸۷ به تعداد ۷۴۲ نفر بودند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه، ارزشیابی اساتید مشتمل بر سوال‌های بسته با مقیاس رتبه‌ای ۵ گزینه‌ای لیکرت به‌صورت بسیار مخالفم، مخالفم، بی‌نظرم، موافقم، بسیار موافقم با نمره گذاری ۱ تا ۵ بود. بنابراین نمرات بالاتر بیانگر موافقت دانشجویان با فرم ارزشیابی تلقی گردید. برای مقایسه‌ی نمرات بین دو جنس و مقطع تحصیلی از آزمون t مستقل و برای مقایسه‌ی نمرات در ترم‌های تحصیلی مختلف و رشته‌های تحصیلی از آزمون آنالیز واریانس استفاده گردید. برای تعیین وضعیت نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولوگروف اسمیرنف استفاده شد.

یافته‌ها

از مجموع ۷۴۲ دانشجو که نظرات آنان جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شد، ۳۵/۱ درصد مرد و ۶۴/۹ زن بودند.

جدول ۱: فراوانی و درصد نظر دانشجویان درباره‌ی گزینه‌های فرم ارزشیابی اساتید در دانشکده‌ی پیراپزشکی و بهداشت

	موافقم		بی نظرم		مخالفم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
در زمان مشخص شده در محیط اموزشی حضور می‌یابد	۲۰۹	۸۳/۶	۲۶	۱۰/۴	۱۵	۶
از تمام وقت تعیین شده کلاس با برنامه ریزی صحیح استفاده می‌کند	۱۸۶	۷۴/۴	۳۴	۱۳/۶	۳۰	۱۲
تناسب مطالب ارائه شده با سطح علمی فراگیران	۱۹۲	۷۶/۸	۲۹	۱۱/۶	۲۹	۱۱/۶
توانائی پاسخگوئی به سوالات دانشجویان	۲۱۹	۸۷/۶	۱۷	۶/۸	۱۴	۵/۶
توانائی تفهیم مطالب درسی	۲۰۵	۸۲	۲۶	۱۰/۴	۱۹	۷/۶
در ابتدای درس اهمیت موضوع را بیان می‌نماید	۱۸۰	۷۲	۴۴	۱۷/۶	۲۶	۱۰/۴
توالی مطالب را در تدریس رعایت می‌کند	۱۷۷	۷۰/۸	۵۲	۲۰/۸	۲۱	۸/۴
جمع بندی مطالب ارائه شده در کلاس	۱۷۹	۷۱/۶	۳۸	۱۵/۲	۳۳	۱۳/۲
قدرت اداره و مدیریت کلاس	۲۰۵	۸۲	۳۱	۱۲/۴	۱۴	۵/۶
تعیین تکلیف متنوع (تحقیق، پروژه ، طرح سوال برای پاسخگوئی در جلسات آینده در راستای تفهیم بیشتر درس	۱۵۸	۶۳/۲	۵۰	۲۰	۴۲	۱۶/۸
ایجاد انگیزه در دانشجویان جهت فراگیری بیشتر	۱۹۴	۷۷/۶	۳۰	۱۲	۲۶	۱۰/۴
به امور آموزش و مشاوره با دانشجویان علاقمند بوده، به اندازه کافی وقت صرف می‌نماید	۱۷۸	۷۱/۲	۳۶	۱۴/۴	۳۶	۱۴/۴
ارایه‌ی سر فصل درس به دانشجو	۱۹۰	۷۶	۴۵	۱۸	۱۵	۶
قبل از شروع بحث، انتظاری را که در پایان بحث از دانشجو دارد بیان می‌کند	۱۵۳	۶۱/۲	۵۹	۲۳/۶	۳۸	۱۵/۲
ارایه‌ی مراجع و کتب مربوطه به واحد درسی	۲۱۷	۸۶/۸	۲۷	۱۰/۸	۶	۲/۴
جلب مشارکت دانشجویان در کلاس با حل مسئله، بحث گروهی، پرسش و پاسخ	۲۰۴	۸۱/۶	۳۳	۱۳/۲	۱۳	۵/۲
از ابتدای دوره، دانشجو را با نحوه‌ی ارزشیابی آشنا می‌کند.	۲۰۶	۸۲/۴	۳۲	۱۲/۸	۱۲	۴/۸
ارزشیابی بین دوره‌ای از دانشجو (کوئیز، پرسش و پاسخ)	۱۶۸	۶۷/۲	۳۹	۱۵/۶	۴۳	۱۷/۲
ارزشیابی وی جهت سنجش آموخته‌های فراگیران مناسب است.	۱۷۳	۶۹/۲	۵۱	۲۰/۴	۲۶	۹/۴
دانشجویان را در امر شناساندن وظایف حرفه‌ای، مسئولیت‌های حرفه‌ای یاری می‌رساند	۱۹۸	۷۹/۲	۳۱	۱۲/۴	۲۱	۸/۴
با دانشجو رفتار احترام آمیز دارد.	۲۲۷	۹۰/۸	۱۲	۴/۸	۱۱	۴/۴
بطور کلی با ارزشیابی فوق	۲۱۴	۸۵/۶	۲۵	۱۰	۱۱	۴/۴

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]

مقاطع تحصیلی دانشجویان شرکت کننده در تحقیق، فوق‌دیپلم، لیسانس و دکترای حرفه‌ای بود. ترم تحصیلی آنان متفاوت بود. البته چون لیسانس‌ها ناپیوسته هستند، ترم تحصیلی در مقاطع دو ساله محاسبه می‌شد که ترم آخر حتی در مقطع لیسانس، ترم چهارم به‌حساب می‌آید. رشته‌ی تحصیلی شامل رشته‌های مبارزه با بیماری‌ها، بهداشت خانواده، بهداشت محیط، بهداشت حرفه‌ای، بهداشت عمومی، رادیولوژی، علوم آزمایشگاهی، پزشکی، پرستاری، مامائی، هوشبری، اتاق عمل، و فوریت‌های پزشکی بودند. در رابطه با گزینه‌های فرم ارزیابی، نظرات دانشجویان به تک تک موارد به‌شرح در جدول شماره ۱ و ۳ و ۵ آمده است. میانگین نظرات دانشجویان نسبت به فرم ارزیابی جاری اساتید ۴/۰۲ می‌باشد. براساس کد گذاری پرسش‌نامه، ۵ کاملا موافق و ۴ موافق تعیین شده است. نمرات ارزیابی که توسط دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان به فرم ارزشیابی داده شده بود بانظر کلی دانشجویان همبستگی کامل داشت. میانگین انحراف معیار کلی نظرات دانشجویان برابر ۶۷ ±۴۰/۰۲ حاصل شد که در جدول شماره ۲ مقایسه‌ی نتایج نظرات دانشجویان نسبت به فرم ارزشیابی به تفکیک جنس نشان داده شده است. نمرات نظرات دانشجویان دختر و پسر اختلاف معنی‌دار نداشت.

جدول ۲: مقایسه‌ی میانگین و انحراف معیار نمرات دانشجویان پیراپزشکی در رابطه با فرم ارزشیابی اساتید به تفکیک خصوصیات دموگرافیک

		تعداد	میانگین	انحراف معیار	میانه	P- value
جنس	مرد	۷۷	۴/۰۲	۰/۶۷	۱/۹۹	۰/۷۷
	زن	۱۷۳	۴	۰/۵۴	۱/۹۶	
مقطع تحصیلی	فوق دیپلم	۱۲۳	۴/۰۱	۰/۵۴		۰/۵۱
	لیسانس	۱۲۷	۴/۰۵	۰/۶۲		
ترم تحصیلی	ترم اول	۸۵	۴/۰۱	۰/۵۸		۰/۲۶
	ترم دوم	۸۹	۴/۰۱	۰/۵۷		
	ترم سوم	۶۶	۳/۹۳	۰/۵۹		
	ترم چهارم	۱۰	۴/۲۳	۰/۶۰		
رشته‌ی تحصیلی	بهداشت خانواده	۳۸	۳/۹۸	۰/۵۰		۰/۲۶
	مبارزه با بیماری‌ها	۱۳	۴/۲۱	۰/۶۵		
	بهداشت محیط	۸۸	۴	۰/۵۵		
	بهداشت حرفه‌ای	۵۶	۴	۰/۶۴		
	علوم آزمایشگاهی	۱۲	۴	۰/۵۶		
	رادیولوژی	۲۲	۴/۲۶	۰/۵۰		

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]

جدول ۳: توزیع فراوانی نظرات دانشجویان دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان در رابطه با گزینه‌های فرم ارزشیابی جاری اساتید در دانشکده‌ی پزشکی ۱۳۸۸

گزینه‌ها	موافق		بی نظر		مخالف	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
حضور به موقع در کلاس در ساعات مقرر	۲۰۳	۸۳/۹	۲۸	۱۱/۶	۱۱	۴/۵
رعایت طول زمان کلاس	۱۶۱	۶۶/۵	۶۵	۲۶/۹	۱۶	۶/۶
نظارت بر حضور دانشجویان	۱۳۱	۵۴/۱	۷۴	۳۰/۶	۳۷	۱۵/۳
تهیه یا معرفی متون و جزوات آموزشی مناسب	۲۱۷	۸۹/۷	۱۶	۶/۶	۹	۳/۷
ارایه‌ی مباحث درسی به‌صورت هماهنگ و منسجم	۲۱۶	۸۹/۳	۱۸	۷/۴	۸	۳/۳
ارایه‌ی انتقال و تفهیم مطالب درسی به شکل قابل درک و تسلط بر مطالب درسی	۲۲۲	۹۱/۷	۱۲	۵	۸	۳/۳
اداره‌ی مناسب کلاس	۲۰۸	۸۶	۲۷	۱۱/۱	۷	۲/۹
صبر و حوصله در پاسخ‌گوئی به سوالات	۲۱۴	۸۸/۴	۲۱	۸/۷	۷	۲/۹
طرح سوالات درسی در حین تدریس و شرکت دادن دانشجو در مباحث	۱۹۵	۸۰/۶	۳۰	۱۲/۴	۱۷	۷
استفاده مناسب از وسایل کمک آموزشی موجود به تناسب نوع درسی	۲۱۳	۸۸	۲۱	۸/۷	۸	۳/۳
تشویق دانشجویان به مطالعه و پژوهش بیشتر	۲۱۱	۸۷/۲	۲۱	۸/۷	۱۰	۴/۱
ارایه‌ی مطالب درسی همراه با مثال و موارد ابتلا جامعه	۲۱۸	۹۰/۱	۲۱	۸/۷	۳	۱/۲
جمع‌بندی مطالب ارایه‌ی شده در پایان درس	۲۰۱	۸۳/۱	۳۰	۱۲/۴	۱۱	۴/۵
رعایت موازین اخلاقی	۲۰۵	۸۴/۸	۲۹	۱۲	۸	۳/۳
طراحی سوالات دقیق جهت سنجش آموخته‌های دانشجویان در طول ترم	۲۰۴	۸۴/۳	۱۷	۷	۲۱	۸/۷
بطور کلی با ارزشیابی فوق	۱۹۴	۸۰/۲	۲۸	۱۱/۶	۲۰	۸/۲

میانگین و انحراف معیار کلی نظرات دانشجویان برابر ۰/۵۹± ۱/۸۹ به‌دست آمد و نشان داد که نمرات نظرات دانشجویان دختر و پسردر این دانشکده اختلاف معنی‌دار ندارد.

جدول ۴: مقایسه‌ی شاخص‌های مرکزی نظرات کلی دانشجویان پزشکی درباره‌ی فرم ارزشیابی اساتید به تفکیک جنس

جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میانه	p-value
مرد	۹۵	۴	۰/۵۳	۲	۰/۰۶۱
زن	۱۴۷	۴	۰/۶۲	۱/۸۶	

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]

جدول ۵: توزیع فراوانی نظرات دانشجویان دانشکده‌ی پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی زنجان در رابطه با گزینه‌های فرم ارزشیابی جاری اساتید در سال ۱۳۸۸

گزینه‌ها	موافق		بی نظر		مخالف	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
در زمان مشخص شده در محیط آموزشی حضور می‌یابد	۲۰۱	۴۰/۲	۲۱	۸/۴	۲۳	۱۱/۲
از تمام وقت کلاس با برنامه ریزی صحیح استفاده می‌کند	۱۹۰	۷۶	۳۲	۱۲/۸	۲۸	۱۱/۲
مطالب ضروری را در اولویت تدریس قرار می‌دهد	۲۰۰	۸۰	۲۸	۱۱/۲	۲۲	۸/۸
حین درس مثال‌های کاربردی یا تمرینات مفید ارایه می‌دهد	۱۹۰	۷۶	۲۹	۱۱/۶	۳۱	۱۲/۴
بر موضوع درس و نحوه‌ی ارایه‌ی آن تسلط دارد	۲۰۱	۸۰/۴	۲۷	۱۰/۸	۲۲	۸/۸
درس را با شرحی از اهداف درس شروع می‌کند	۱۸۲	۷۲/۸	۴۱	۱۶/۴	۲۷	۱۰/۸
در ابتدای درس اهمیت موضوع را بیان می‌کند	۱۸۰	۷۲	۳۹	۱۵/۶	۳۱	۱۲/۴
توالی مطالب را در تدریس رعایت می‌کند	۱۸۱	۷۲/۴	۳۴	۱۳/۶	۳۵	۱۴
بسته به شرایط، فراگیران را در بحث و کارگروهی شرکت می‌دهد	۱۷۶	۷۰/۴	۴۱	۱۶/۴	۳۳	۱۳/۲
در صورت لزوم از وسایل کمک آموزشی استفاده می‌کند	۲۰۳	۸۱/۲	۲۸	۱۱/۲	۱۹	۷/۶
از وسایل کمک آموزشی موجود به‌طور مناسب استفاده می‌کند	۱۸۶	۷۴/۴	۳۷	۱۴/۸	۲۷	۱۰/۸
مطالب ارایه شده را در پایان کلاس جمع‌بندی می‌کند	۱۶۴	۶۵/۶	۴۰	۱۶	۴۶	۱۸/۴
منابع آموزشی مناسب را معرفی می‌کند	۱۸۰	۷۲	۴۰	۱۶	۳۰	۱۲
قدرت اداره و مدیریت کلاس را دارد	۲۰۶	۸۲/۴	۳۴	۱۳/۶	۱۰	۴
برای مطالعه‌ی بیشتر و پژوهش ایجاد انگیزه می‌کند	۱۶۶	۶۶/۴	۴۰	۱۶	۴۴	۱۷/۶
زمان کافی برای راهنمائی دانشجویان صرف می‌کند	۱۷۱	۶۸/۴	۴۳	۱۷/۲	۳۶	۱۴/۴
از ابتدای دوره، فراگیران را با نحوه ارزیابی آشنا می‌کند	۱۹۰	۷۸/۸	۳۰	۱۲	۲۳	۹/۲
در طول ترم یاد گیری فراگیران را ارزیابی می‌کند	۱۷۳	۶۹/۲	۴۱	۱۶/۴	۳۶	۱۴/۴
ارزیابی وی جهت سنجش آموخته‌های فراگیران مناسب می‌باشد	۱۷۴	۶۹/۶	۴۹	۱۹/۶	۲۷	۱۰/۸
به فراگیران کمک می‌کند که مسوولیت حرفه‌ای خود را بشناسند	۱۷۸	۷۱/۲	۴۴	۱۷/۶	۲۸	۱۱/۲
ارتباط مناسب با احترام متقابل با دانشجو دارد	۲۲۲	۸۸/۸	۵	۲	۲۳	۹/۲
بطور کلی با ارزشیابی فوق	۱۹۸	۷۹/۲	۳۱	۱۲/۴	۲۱	۸/۴

بحث

ارزشیابی اساتید در دانشگاه‌ها موضوعی است که هدف آن رفع نواقص در روش تدریس و انتقال درست و کامل دانش از استاد به دانشجو است و اگر این امر براساس موازین علمی به صورت دائم انجام گیرد، نتایج حاصل از آن می‌تواند علاوه بر تقویت تدریس و رفع نقاط ضعف، مبنایی برای بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های آموزشی شده، موجبات ارتقای سطح علمی دانشگاه را فراهم آورد. مطالبی که در این مطالعه می‌تواند مورد بحث واقع شود، این است که بالاترین درصد موافق با گزینه‌ی رفتار احترام‌آمیز با دانشجو

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]

(گزینه ۲۱) است. پایین‌ترین درصد به گزینه‌ی قبل از شروع بحث انتظاری که در پایان بحث از دانشجو دارد، مربوط است. (گزینه ۱۴). رفتار احترام‌آمیز با دانشجو که بیشترین درصد موافق را دارد، از نظر روان‌شناسی هم قابل قبول و تفسیر است. برای هر فردی مورد احترام و تایید بودن شاید مقدمه‌ی اعتماد به نفس و دلگرمی برای بقیه‌ی وظایف و مسئولیت‌ها از جمله درس خواندن است. زیرا دانشجو احساس غرور و اعتماد به نفس، خودپذیری، لیاقت و شایستگی می‌کند و طبق نظر مازلو، فیزیولوژیست و روان‌شناس مشهور خود شکوفائی بعد از این مراحل اتفاق می‌افتد. پایین‌ترین موافقت با انتظار است که باز در متون روان‌شناسی انتظار، به‌خصوص انتظار و کنترل خارج از معمول و زیر سوال بردن می‌تواند ضربه و حساسیت برای مخاطب ایجاد کند که دانشمند روانشناس بنام فیشر این موضوع را تأیید می‌کند. وی عقیده دارد برای شکوفایی انگیزش، شایستگی و خود مختاری باید بالا باشد و برای اینکه شایستگی و خود مختاری بالا باشد، رویداد بیرونی باید به‌صورت غیرکنترل کننده و اطلاع رسان ارایه شود (۱۰). در اینجا هم دانشجویان با این اصل موافق نیستند و در این مطالعه در صد زیاد مخالف (۱۵/۲) در این باره دیده می‌شود. کمترین مخالفت با ارایه‌ی مرجع و کتب مربوط به واحد درسی است (۲/۴ درصد). دانشجویان می‌خواهند سردرگم نباشند و اهداف برنامه روشن و منظم باشد. ۸۶/۸ درصد از دانشجویان با خواندن آنچه که می‌خواهند امتحان دهند، موافق بودند. این تحقیق نشان داد که اکثریت دانشجویان با ارزشیابی جاری موافق هستند همچنین این فرم می‌تواند برای ارزشیابی اساتید پس از رفع نواقص توسط افراد متخصص به‌کار برده شود. تقریبا مطالعات انجام گرفته در دنیا نیز با انجام ارزشیابی اساتید توسط دانش‌جویان موافق هستند، زیرا دانشجو با استاد از طریق مشارکت آموزشی یادگیری ارتباط دارد. در مطالعات مشابهی که در دانشگاه علوم پزشکی مازندران در سال ۱۳۸۴ انجام گرفت، ۹۵/۲ درصد دانشجویان با شیوه‌ی فصلی ارزیابی اساتید موافق بودند.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های این مطالعه، دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان روش فعلی ارزشیابی از اساتید که با فرم جاری انجام می‌شود موافق هستند و این فرم و می‌تواند در ارزیابی‌ها مورد استفاده قرار گیرد.

تقدیر و تشکر

به‌این‌وسیله از معاونت محترم پژوهشی و کلیه‌ی کسانی‌که در اجرای این طرح با ما همکاری کردند، به خصوص دانشجویان شرکت کننده در این طرح تشکر و قدردانی می‌نمائیم.

منابع

۱- گرجی یوسف، سیف علی اکبر، "رابطه میزان محبوبیت اجتماعی استادان از نظر دانشجویان و نحوه ارزشیابی دانشجویان از فعالیت‌های آموزشی آنان" پایان نامه کارشناسی ارشد تهران دانشکده علوم انسانی دانشگاه علامه طباطبائی ۱۳۷۳

2- Seldin p. Successful faculty evaluation programs: changing practices in faculty evaluation. Crugers: NY Coventry press; 1980.

۳- شکوری‌نیا عبدالحسین، الهام پور حسین، مظفری علی‌رضا، دشت بزرگی بهمن. "روند نتایج ارزشیابی اساتید دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در یک دوره ده ساله" مجله آموزشی در علوم پزشکی/ پائیز و زمستان ۱۳۸۶ (۲)،۷

4- Cashin WE. Student ratings of teaching: a summary of the research. Paper presented in IDEA. 2007.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]

۵- غفوریان بروجرد نیا، مهری شکورنیا عبدالحسین، الهام پور حسین" بازخورد اعلام نتایج ارزشیا بی‌اساتید دانشگاه علوم پزشکی اهواز در بهبود کیفیت تدریس انان از دیدگاه خودشان" مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی سال ۱۳۸۲ شماره ۱۰ / ٤٠

6- Hjdn Elbow p. Making better use of student evalutions of teacher. 2007.

7- Cashin WE. Student ratings of teaching:the research revisted. Paper presented in ZDEA. 2007. *Available from:http//www* dea.ksu.edu/papers/Idea 32 pdf

۸- غلامی میترا، مقتدری اعظم، افشاری اختر، تقدیسی محمد حسین، فرزاد کیا مهدی امامی، ال اقا منیژه" مقایسه نتایج ارزشیابی اعضای هییت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی ایران در سالهای ۸۳- ۸۵ "از مجموعه مقالات هشتمین همایش کشوری اموزش پزشکی ۱۳۸۵ کرمان دانشگاه علوم پزشکی کرمان ص ۱۴۵

۹- جعفری حمید، شاهی وحید، کوثریان کوروش، محمودی میترا " بررسی نتایج خود ارزیابی هییت علمی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران با ارزیابی دانشجویان از آنان " مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران .

۱۰- ریو، مارشال." انگیزش و هیجان " ترجمه سید مهدی. یحیی ناشر ۱۹۸۷. ویرایش ص ۱۶۰

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.2.7.7]